

PIERRE ROUDY*

Párizsi színházi levél

Párizs színházigazgatói válaszüthöz érkeztek. Megvonták az első fél év mérlegét, s ez bizony eléggé elszomorító.

Úgy látszik, a magán-színházak igazgatóit egyre jobban nyugtalanítja a bemutatott darabok nem kielégítő rentabilitása és mérsékelt sikere. Ennek az a közvetlen eredménye, hogy a színházigazgatók nem vállalkoznak kísérletekre, nem vállalkoznak olyan új francia szerzők bemutatására, akiknek a hírnevét még csak most kellene megalapozni.

Igy aztán olyan külföldi klasszikus vagy modern szerzők kerülnek bemutatásra, akiknek a neve várható módon vonzza a közönséget, legalábbis a színházigazgatók hite szerint.

Mindenekelőtt bemutatásra került számos angol-amerikai szerző darabja. Az Ambassadeurs színház Arthur Miller *Közjáték Vichyben* című darabját újította fel, a Montparnasse Pinter *Régi idők*-jét vitte színre, a Modern Színház Joe Orton *Lakóját*, a La Potinière színház Agatha Christie *Egérfogóját*, az Atelier Tennessee Williams *Az ifjúság édes ma-darát*, a Théâtre de France B. Jonson *Volponéját*, a Theater National Populaire Arnold Wesker *Mindent roseibnival* című darabját, hogy csak a legjelentősebb bemutatásokat említsem.

Az angolszász szerzőktől eltekintve más külföldi drámaírók is részesültek abban a megtiszteltetésben, hogy bemutatták őket a párizsi közönségnek. Pirandellót és Jean de Hartog nevét említeném. Aztán megint angolszász szerzők következnek: Peter Luke a *VII. Hadriannal* és E. Albee *Mindent a kertbe* című darabjával.

És mi van a francia szerzőkkel? - kérdezheti az olvasó. Csak kevés kiválasztott szerepel, akiknek már nevük van: Ionesco és Jean Anouilh. Egy Csehov-darab és egy bulvárkomédia közé suszterolták be őket nagy sebten. Színre került Jean Anouilh három darabja, a *Les Poissons Rouges* (Vörös halak), a *Ne reveillez pas Madame* (Ne ébresszék fel a hölgyet) és a *Tu etais si gentil*

* A szerző a párizsi Színházművészeti Főiskola igazgatója.

quand tu etais petit (Olyan édes kis gyermek voltál) . . . Becsúszott a műsorszortervbe, szinte bocsánatot kérve, Camus *Caligulája*, és ebben a félévben még láthattuk Montherlant *La ville dont le prince est un enfant* (A város, amelynek a hercege még gyermek) című darabjának utolsó előadásait is.

A nagy színházakon ragyogó produciókat lehet látni: „one-man show”-kat, nagy tehetségű művészek előadásait, de ilyenkor a színház elveszti jogait. Részt vehettünk Ionesco *Székek* című darabjának felújításán, de ez félénk kis vállalkozásnak bizonyult, amely nem rendítette meg a színházi életünket. Jó mester-munka, semmi több.

A Théâtre de l'Oeuvre új szerzővel, René de Obaldia-ival jelentkezett. Bemutatott két darabja arról tanúskodik, hogy Obaldia képes a színházi stílus megújítására, de darabjainak mondani-valója, tartalma végül is nem tör ki a megszokott keretektől. A *Baby-sitter* és a *Deux Femmes pour un fantôme* (Két asszonyra jut egy fantom) című darabjait kitűnő színészek kitűnő előadásban vitték színre.

A színházigazgatók azt állítják, hogy nincsenek új szerzők, és válság van. Azt is mondják, hogy az emberek nem járnak többé színházba, és hogy az utóbbi évben egymillióval csökkent a színházlátogatók száma. Valóban van színházi válság, ezt senki nem tagadhatja. Azonban az igazgatók azért nem találnak megfelelő darabot, mert olyan darabot keresnek, amely megfelel a színházról alkotott optikájuknak. A szerzők viszont új utakat keresnek, ki akarnak törni a megszokott keretektől. Csakhogy az igazgatókat, akik maradi módon félnek minden változástól, érthető módon zavarba ejt; az íróknak ez a törekvése.

Ha az ember új szerzőkkel, új hangokkal akar találkozni, a külvárosi színházakat és az egyre gyakoribbá váló kis párizsi színház-kávéházakat kell felkeresnie. Itt kerülnek színre azok az új szerzők, akik sutba dobják a régi szabályokat. Név szerint: Foissy, Michel, Worms, Haim, Cousin, Grumberg, Atlan stb.... Ezekben a kis színházakban szerény eszközökkel, de annál több lelkesedéssel színre vitt ragyogó előadások-nak lehet az ember tanúja. Példaként említhetnénk Georges Michel *Les Bancs* (Padok) című darabjának bemutatását.

A maga részéről a rádió is izgalmas kutatómunkát végez. A France-Culture

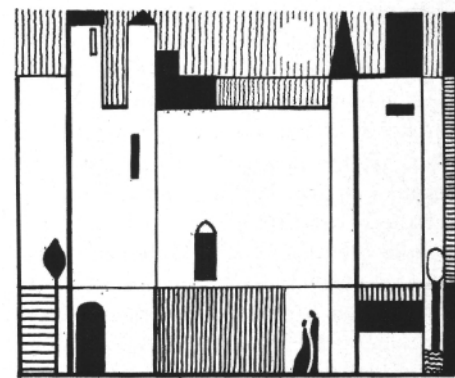
csatornán Foissy, Michel és a magam darabjai is előadásra kerültek. A televízió nem vagy alig vállalkozik kísérletek-re.

Ez azonban nem jelenti azt, hogy a színház - értve ezen a színházat mint művészeti egészet - csak a kis színházakon vagy a rádióban talál otthonra. A nagy színházakban is találni igen érdekes rendezői kísérleteket. A nagyobb-részt angolszász szerzők fentebb említett darabjai alkalmat adtak tehetséges rendezőknek, hogy fantáziájuknak szabad folyást engedjenek. A darabválasztásban kétségtelenül korlátozzák őket az igazgatók, de ettől eltekintve, a színre vitel gyakran egészen kiváló. Példaként hadd említsem a nemrégiben bemutatott Volpone-előadást Gérard Vergez rendezésében (ugyanaz, aki a T. N. P.-ben Wesker darabját rendezte). Igaz, ezt a rendezését a kritika ízekre szedte. Valóban, Dullin és Jouvet után vállalkozni a *Volpone* rendezésére, ehhez merészség és nagy képzelőerő szükségeltetik. Ötlet-gazdag, látványos előadással állt elő, és mivel a kritika nem találta meg régi emlékeit, zavarbaejtőnek bélyegezte az előadást.

Látható, hogy a kritikusok és színházigazgatók mindinkább egy elmúlt világhoz tartoznak. Sajnos azonban ők ülnek a kormányruznál, és föltehetően még néhány évet kell várni, amíg a párizsi színházi életben lényegbevágó változás történik.

Mindezek ellenére az idei színházi évad nem ért véget. A jövő talán még ígér számunkra valamiféle hirtelen változást, ami egyaránt örömet okoz a közönségnek és talán a színre nem vitt szerzőknek is.

(Mihályi Gábor fordítása)

(Koppány Erzsébet)